

۱۸۸۷۷۸۵۵

به نام خدا

ریسک‌های اعتباری، عملیاتی، نقدینگی
و سودآوری سیستم بانکی ایران

مؤلفان:

معصومه جلیل‌زاده اسفنجانی

لیلا پاک‌پرور

انتشارات سارات

سرشناسه : جلیلزاده اسفنجانی، معصومه، ۱۳۶۴ -
 عنوان و نام پدیدآور : ریسک‌های اعتباری، عملیاتی، نقدینگی و سودآوری سیستم
 بانکی ایران/ مولف معصومه جلیلزاده اسفنجانی، لیلا
 پاک‌پرور.

مشخصات نشر : تهران: سارات، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۹۲ص: مصور، جدول، نمودار (بخشی رنگی).
 شابک : ۱۰۰۰۰۰ ریال ۸-۶-۹۹۹۵۴-۹۷۸-۶۰۰

شناسه افزوده : پاک‌پرور، لیلا، ۱۳۵۷ -
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ ۲/ج۸/۱۶۱۵ HG
 رده بندی دیویی : ۳۳۲/۱۰۶۸۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۹۷۱۰۹

عنوان کتاب :	ریسک‌های اعتباری، عملیاتی، نقدینگی و سودآوری سیستم بانکی ایران
تالیف و گردآوری :	معصومه جلیلزاده اسفنجانی، لیلا پاک‌پرور
ناشر :	سارات
مدیر مسئول :	آزیتا گوهری
صفحه‌آرا و طراح جلد :	حدیث گوهری
سال و نوبت چاپ :	۱۳۹۶/اول
شمارگان :	۱۰۰۰
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۹۹۹۵۴-۸-۶
قیمت :	۱۰۰۰۰۰ ریال
آدرس :	میدان فردوسی خیابان ایرانشهر پلاک ۳۱ طبقه ۵ واحد ۲
شماره تماس :	۰۹۱۰۵۸۸۷۹۵۵
تارنما :	Saratpublication@gmail.com

فهرست مطالب

۷	مقدمه‌ی مولفین
فصل اول: بانک و مدیریت ریسک	
۱۳	مقدمه
۱۴	تعریف بانک
۱۵	سودآوری
۱۵	ریسک اعتباری
۱۵	ریسک عملیاتی
۱۵	ریسک نقدینگی
۱۶	مفاهیم ریسک و مدیریت ریسک
۱۹	مفاهیم نظری سود
۲۰	مقایسه سود اقتصادی و سود حسابداری
۲۲	سودآوری بانک
۲۴	عوامل مؤثر بر سودآوری بانکها
۲۴	عوامل درونی
۲۵	کفایت سرمایه
۲۵	ریسک اعتباری
۲۶	ریسک نقدینگی
۲۶	اندازه بانک
۲۷	نسبت وام
۲۷	کارایی
۲۷	عوامل بیرونی
۲۷	سیکل تجاری

۲۸	شاخص تمرکز بازار
۲۹	سهم بازار از کل شبکه بانکی
۲۹	تورم
۳۰	نرخ ارز
۳۱	درآمدهای نفتی
۳۲	سطح سرمایه بازار سهام

فصل دوم: ریسک‌های تاثیرگذار بر سودآوری بانک‌ها

۳۷	ریسک اعتباری
۳۸	اعتبارسنجی و مدیریت سبد اعتباری
۴۲	متدولوژی اجرایی
۴۳	اعتبارسنجی
۴۴	مدیریت سبد وام
۴۴	زیرساخت‌های لازم برای اجرای طرح در بانک
۴۴	روشهای کاهش ریسک اعتباری
۴۵	میزان سرمایه لازم برای پوشش ریسک اعتباری
۴۶	معیارهای دریافت وثایق برای اقلام در معرض ریسک اعتباری
۴۶	ساز و کارهای کنترل و پایش ریسک اعتباری
۴۶	اندازه‌گیری ریسک اعتباری
۴۷	ریسک نقدینگی
۴۸	ابعاد ریسک نقدینگی
۴۹	ریسک نقدینگی و مدیریت ریسک نقدینگی
۵۲	محدودیت‌های احتیاطی بانکها برای اجتناب از بحران نقدینگی
۵۳	اندازه‌گیری ریسک نقدینگی
۵۴	ساز و کارهای کنترل و پایش ریسک نقدینگی
۵۴	ریسک عملیاتی
۵۶	ابزارهای مناسب بانکها برای شناسایی و ارزیابی ریسک عملیاتی

۵۸	اندازه گیری ریسک عملیاتی
۵۸	ساز و کارهای کنترل و پایش ریسک عملیاتی
۵۹	شاخصهای مورد مطالعه
۶۰	دارایی
۶۱	داراییهای غیر جاری
۶۱	تسهیلات
۶۳	حقوق صاحبان سهام
۶۴	بازده دارایی (POI) = سود خالص / کل دارایی ها
۶۵	سپرده ها
فصل سوم: مطالعات پیشین	
۶۹	مطالعات خارجی
۷۴	مطالعات داخلی
منابع و اخذ	
۸۵	منابع داخلی
۹۰	منابع خارجی

مقدمه‌ی مولفین

یکی از ابزارهای لازم و مؤثر برای توسعه اقتصادی کشور، وجود نظام بانکی کارآمد است. بانک‌ها نبض فعالیت‌های مالی هستند و وضعیت حاکم بر آن‌ها می‌تواند تأثیر مهمی بر سایر بخش‌های اقتصادی یک جامعه داشته باشد. بانک‌ها با سازماندهی و هدایت دریافت‌ها و پرداخت‌ها، مبادله‌های تجاری و بازرگانی را تسهیل کرده و موجب گسترش بازارها، رشد و شکوفایی اقتصادی می‌شوند. با این حال، در سال‌های اخیر صنعت بانکداری به دلایل مختلفی از قبیل خطر یا هزینه‌های ناشی از نوسان‌های نرخ بهره، تورم، ارز و یا بازپرداخت نشدن تسهیلات پرداختی با چالش‌های متعددی روبرو شده‌اند. تداوم و شدت چنین چالش‌هایی برای صنعت بانکداری در دنیا در صورت بحران‌های متعدد اجتماعی را رقم زده است. وجود چنین پیامدهایی، مسئولان نهادی نظارتی و اجرایی سیستم‌های مالی را بر آن داشته است تا مدیریت ریسک نهادهای مالی و به خصوص بانک‌ها را با جدیت بیشتر و کارشناسانه‌تری مورد توجه قرار دهند (شایان آرانی، ۱۳۸۰). به تبع این مساله، آگاهی از میزان اثرگذاری ریسک‌های مهم بانکی بر عملکرد نظام بانکی با هدف مدیریت ریسک‌های مذکور و پیامدهای نامطلوب آن‌ها حائز اهمیت است. بانک‌ها با اشکال مختلف ریسک روبه‌رو هستند که از میان آنها ریسک اعتباری، ریسک عملیاتی و ریسک نقدینگی بیشترین اهمیت را بر بیکر بانک‌ها وارد می‌کند. ریسک اعتباری به این دلیل در نهادهای پولی و اعتباری - اوراق - حساسیت است که منابع به کار گرفته شده برای تخصیص، در حقیقت بدهی نهاد پولی به سهامداران، مردم و بانک‌هاست که به جریان نیفتادن آن می‌تواند اعتباردهی و قدرت تأدیه بدهی نهاد پولی را تضعیف کند.

این مطالعه به دنبال یافتن پاسخی بر این سوال است که ریسک اعتباری، ریسک عملیاتی و ریسک نقدینگی چه تأثیری بر سودآوری سیستم بانکی دارد. در کشورهای در حال توسعه نقش بازارهای پولی نظیر بانک‌ها در تامین مالی بخش‌های مختلف اقتصادی به مراتب قوی‌تر و پررنگ‌تر از بازارهای سرمایه نظیر بورس اوراق بهادار می‌باشد. بنابراین ارزیابی عملکرد بانک‌ها، با توجه به نقش برجسته آنها در اقتصاد، می‌تواند از اهمیت فوق العاده‌ای برخوردار باشد. سودآوری از جمله عوامل تاثیرگذار در ارزیابی عملکرد بانک‌ها می‌باشد عوامل مؤثر بر سودآوری

بانک‌ها را می‌توان به عوامل داخلی که تحت کنترل مدیریت بانک‌ها هستند و همچنین به عوامل خارجی که خارج از کنترل مدیریت بانک‌ها هستند تقسیم نمود. همچنین ریسک، مقوله‌ای است که هر بنگاه اقتصادی با آن روبروست در موسسه‌های مالی نیز انواع مختلفی از ریسک‌ها وجود دارند که شناسایی، اندازه‌گیری و مدیریت آنها یکی از وظایف ضروری مدیریت ارشد چنین سازمان‌هایی است. به طور تقریبی هر فعالیتی که توسط بانک صورت می‌پذیرد، در بطن خود با ریسک‌هایی مواجه است. مدیریت ریسک در وهله اول مستلزم شناسایی ریسک-های فعالیت بانک می‌باشد. ریسک‌هایی که بانک‌ها با آن مواجه می‌باشند، به طور عمده به چهار دسته کلی ریسک‌های مالی، عملیاتی، تجاری و حوادث تقسیم می‌شوند (ون گرینین، ۲۰۰۰).

ریسک‌های مالی ریسک‌هایی هستند که به شدت به یکدیگر وابسته بوده و در مجموع ریسک کلی بانک را افزایش می‌دهند. به عنوان مثال، در بیشتر وام‌های پرداختی، ریسک اعتباری وجود دارد این ریسک نیز به دنبال خود ریسک نقدینگی را در پی دارد. ریسک‌های عملیاتی به کنترل و اداره نامناسب کلی فعالیت‌های بانک مانند ضعف در مدیریت و یا اخلاف در سیستم کنترل‌های داخلی مربوط می‌شوند (فیتزجرال، وگال، ۲۰۰۰).

با توجه به اهمیت ریسک‌ها در نظام بانکی کشور، به بررسی تأثیر این ریسک‌ها بر سودآوری بانک‌ها می‌پردازیم از این رو پژوهش در این خصوص نیز از منظر به نسبت قابل توجهی برخوردار است. نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بین ریسک اعتباری و سودآوری بانک‌ها رابطه‌ی منفی معناداری وجود دارد (شوال پور، ۱۳۹۲). از نگاه موسسه‌های سهامداران، بانک یک موسسه تجاری است که برای کسب سود از طریق انجام معاملات پولی و اعتباری به وجود آمده است. از نظر این گروه، کوشش مدیران بانک باید متوجه تأمین حداکثر منافع ممکن باشد. لذا بررسی عوامل موثر در سودآوری بانک‌ها با توجه به گستردگی شعب بانک‌ها و رشد روزافزون بانک‌های خصوصی و موسسات مالی و اعتباری و به دنبال آن حضور در بازار رقابتی، امروزه به عنوان یک نیاز تلقی می‌شود (عونی، ۱۳۸۷).

در این مطالعه با توجه به اینکه هیچ یک از مطالعات پیشین به تأثیر همزمان سه ریسک

اعتباری، ریسک عملیاتی و ریسک نقدینگی بر سودآوری بانک‌ها نپرداخته‌اند و خلاء این مطالعه برای بانک‌ها احساس می‌شود ما را بر آن داشت تا به بررسی تأثیر این عوامل بر سودآوری بانک‌ها بپردازیم.

سودآوری بانک‌ها امری ضروری و تعیین کننده برای ثبات اقتصادی است که می‌تواند از جنبه‌های خرد و کلان اقتصادی مورد توجه قرار گیرد.

علت انتخاب موضوع به دلیل وجود ریسک‌های متنوع در سیستم بانکی بوده و اینکه آیا این ریسک‌ها تیر بر سودآوری بانک‌ها خواهند داشت یا خیر؟ و در واقع هدف مطالعه کنونی، نیز پاسخ به این پرسش در قالب یک مطالعه تجربی و استنباطی می‌باشد.

معصومه جلیل‌زاده اسفنجانی

لیلا پاک پرور

زمستان- ۱۳۹۶